

Ár 2015, föstudaginn 11. september, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 36/2015**:

A
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru A, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 11. maí 2015, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar sama dag var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 16. júní 2015. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar sama dag og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dagsettu 9. júlí 2015.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 11. september 2015.

II.

Málsatvik.

Þann 15. desember 2015 gerðu sóknar- og varnaraðili með sér lánessamning um verðtryggt lán. Með undirritun á lánasamninginn skuldbatt varnaraðili sig til að lána sóknaraðila kr. 124.000.000, - og sóknaraðili sig til að endurgreiða það lán í samræmi við ákvæði lánessamningsins.

Í 2.5. gr. lánasamningsins kemur fram að lánsfjárhæðin sé bundin vísitölu neysluverðs til verðtryggingar og kveðið á um hvernig höfuðstólinn skuli taka breytingum í hlutfalli við breytingar á þeirri vísitölu. Í lokamálslið ákvæðisins er áréttað að ef fyrsti gjalddagi lánsins er á öðrum degi mánaðar en útborgun lánsins, þá fari um þá útborgun skv. 3. mgr. 4. gr. reglna Seðlabanka Íslands um verðtryggingu sparifjár og lausafjár nr. 492/2001. Í tilvitnuðu ákvæði reglnanna kemur fram að í slíkum tilvikum skuli til leiðréttingar reikna dagvexti með sérstöku verðbótum, fyrir frávikið innan lánveitingarmánaðar. Við útborgun láns greiðir lánþegi dagvextina, ef gjalddagi er síðar í mánuði en lánveiting, en lánveitandi greiðir, ef gjalddagi er fyrr.

Gjalddagar lánsins eru á fyrsta degi hvers mánaðar, sá fyrsti þann 1. mars 2015, en útborgun lánsins fór fram þann 29. desember 2014. Skyldi því útborguð fjárhæð taka mið af framangreindri 3. mgr. 4. gr. reglna nr. 492/2001. Þar sem gjalddagi lánsins var fyrr í mánuði en kaupdagur, bar varnaraðila að greiða dagvexti með sérstöku verðbótum. Við útborgun lánsins voru sérstakar verðbætur samkvæmt 3. mgr. 4. gr. reglna nr. 492/2001 reiknaðar með þeim hætti að reiknaðar voru verðbætur frá undirritun lánessamningsins þann 15. desember 2014 og í 14 daga, þ.e. til 29. desember 2014. Verðhjöðnun hafði átt sér stað á því tímabili. Grunnvísitala lánsins er 423,2 en

svonefnd dagvísitala var 421,147 þann 29. desember 2015. Sérstakar verðbætur voru því neikvæðar um samtals 601.638 og var sú fjárhæð dregin frá útborguðum höfuðstól.

Þann 15. janúar 2015 gerði sóknaraðili athugasemd við að hinar sérstöku verðbætur hefðu leitt til lækkunar á útborguðum höfuðstól lánsins og gerði þann 23. janúar kröfu um að útborgunarfjárhæð lánsins yrði leiðrétt og frádregnar verðbætur endurgreiddar, m.a. með vísan til vaxtatöflu bankans.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðila verði gert skylt að nota þá vexti (sérstakar verðbætur af útlánnum) sem bankinn auglýsir opinberlega í vaxtatöflu sinni, dags. 21. desember 2014 og endurútreikna útborgunarfjárhæð láns sóknaraðila í samræmi við þá. Þá krefst sóknaraðili þess að varnaraðila verði gert að endurgreiða honum kr. 601.638 auk dráttarvaxta skv. 3. mgr. 5. gr. nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu frá 26. mars. 2015 til greiðsludags.

Sóknaraðili segir málið snúast um frádrátt varnaraðila að fjárhæð kr. 601.638, við útborgun láns skv. lánsamningi að fjárhæð 124.000.000 milli sóknaraðila og varnaraðila þann 29. desember 2014. Með tölvupósti dags. 21. janúar 2015 hafi varnaraðili gefið þá skýringu á frádrættinum að um hafi verið að ræða verðbætur vegna verðhjöðunar skv. heimild í grein 2.5. í lánsamningnum. Í svari bankans hafi jafnframt komið fram að við útreikning hafi verið stuðst við hliðraða dagvísitölu. Í tölvupósti varnaraðili, dags. 12. febrúar 2015 hafi verið vísað í reglur Seðlabanka Íslands um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár nr. 492/2001 vegna útreiknings dagvaxta með sérstökum verðbótum. Nánar tiltekið sagði í póstinum að samkvæmt reglunum skuli lánveitandi greiða dagvexti með sérstökum verðbótum ef gjalddagi láns væri fyrr en kaupdagur láns. Í tilviki sóknaraðila hafi sérstakar verðbætur verið neikvæðar um 601.638,- sem hafi því komið til lækkunar á útgreiðslu lánsins.

Sóknaraðili telur hinsvegar að varnaraðila sé óheimilt að draga umrædda fjárhæð frá útborgaðri fjárhæð lánsins þar sem bankinn hafi auglýst sérstakar verðbætur vegna útlána 0% en ekki neikvæðar í vaxtatöflu sinni sem gildi á umræddum tíma og hafi bankanum því borið að endurútreikna útborgunarfjárhæð lánsins í samræmi við vaxtatöflu sína og endurgreiða lántaka frádráttinn.

Sóknaraðili vísar til þess að þann 26. febrúar 2015 hafi hann gert þá kröfu að varnaraðili myndi endurútreikna útborgunarfjárhæð lánsins miðað við auglýsta vaxtatöflu og endurgreiða lántaka umræddan frádrátt. Varnaraðili hafi hafnað kröfunni með eftirfarandi rökum í tölvupósti, dags. 16. mars 2015: „*Umræddar fjárhæðir eru reiknaðar út frá vísitölum sem Hagstofa Íslands birtir og reiknar bankinn dagvísitölur út frá þeim og sérstakar verðbætur samkvæmt áðurnefndum reglum Seðlabanka Íslands. Framsetning í vaxtatöflu bankans á verðbótum innan mánaðar er röng og verður lagfærð. Bedist er velvirðingar á þeim óþægindum sem þetta kann að hafa valdið, en með þessari framkvæmd er bankinn að framfylgja reglum Seðlabankans um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár eins og áður er nefnt. Ef þú ert ósáttur við afstöðu bankans er þér bent á Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki, sem vistuð er hjá Fjármálaeftirlitinu.*“

Sóknaraðili bendir á að í grein 2.5. í umræddum lánsamningi segi m.a.: „...*Sé fyrsti gjalddagi lánsins á öðrum degi mánaðar en útgreiðslu lánsins skal við útgreiðslu taka mið af ákvæði 3. mgr. 4. gr. reglna Seðlabanka Íslands um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár nr. 492/2001 um útreikning dagvaxta með sérstökum verðbótum.*“ Ofangreind regla Seðlabanka Íslands sem lánsamningurinn vísar til segir: „*Gjalddagar láns skulu allir vera á sama degi mánaðar, þannig að tímabilið milli gjalddaga teljist í*

heilum mánuðum. Sé gjalddagi láns á einhverjum öðrum degi mánaðar en lánveiting á sér stað, skal til leiðréttingar reikna dagvexti með sérstökum verðbótum, fyrir frávikið innan lánveitingarmánaðar (mest 29 dagar). Við útborgun láns greiðir lánþegi dagvextina, ef gjalddagi er síðar í mánuði en lánveiting, en lánveitandi greiðir, ef gjalddagi er fyrr.“

Sóknaraðili segir óumdeilt að lánsamningurinn vísi til reglna Seðlabanka Íslands sem kveði skýrt á um að nota skuli dagvexti með sérstökum verðbótum við leiðréttingu í þeim tilvikum sem hér um ræði. Hinsvegar sé þó ljóst af ofangreindu ákvæði að umræddar reglur Seðlabankans geri ráð fyrir því að hver lánveitandi reikni þá dagvexti sem reglurnar vísi til. Í samræmi við það hafi varnaraðili birt umrædda vexti í vaxtatöflu sinni.

Sóknaraðili telur hinsvegar fráleitt að varnaraðili geti nú ákveðið að víkja frá vaxtatöflu sinni þegar það er bankanum fjárhagslega í hag með þeim rökum að um ranga framsetningu í töflunni hafi verið að ræða. Gera verði þá kröfu til varnaraðila sem fjármálafyrirtækis með sterka stöðu á samkeppnismarkaði, að bankinn sýni fagleg vinnubrögð í starfsemi sinni. Það hljóti að teljast óásættanlegt að bankinn komist upp með að reikna og birta sérstakar verðbætur á tímum verðbólgu en þurfi síðan ekki að reikna út og birta í vaxtatöflu sinni neikvæða vexti þegar verðhjöðnun er fyrir hendi. Slíkt ætti ekki að vefjast fyrir varnaraðila en þrátt fyrir það hafi bankinn ítrekað auglýst sérstakar verðbætur sem 0% í vaxtatöflu sinni þegar verðhjöðnun hafi verið til staðar. Sóknaraðili bendir jafnframt á að bankinn hafi ekki einu sinni talið þörf á því að gera fyrirvara í vaxtatöflu sinni þar sem viðskiptavinum bankans hafi verið bent á að þeir gætu átt von á því að sérstakar verðbætur gæti orðið neikvæðar. Varnaraðili líti svo á að það hljóti að hvíla ríkar skyldur á varnaraðila hvað varði framsetningu og birtingu á vaxtatöflu bankans þannig að hún hafi ekki að geyma villandi upplýsingar. Komi til þess að úrskurður falli varnaraðila í hag í þessu máli verði að telja það afar ósanngjarna niðurstöðu sem að mati lántaka augljóslega brjóti í bága við góða viðskiptahætti.

Sóknaraðili hafnar málsástæðum varnaraðila og getur með engu móti fallist á þau rök bankans að honum hafi í umræddu tilviki verið óheimilt samkvæmt lögum eða reglum að fylgja vaxtatöflu sinni. Í fyrsta lagi bendir sóknaraðili á að ákvæði fyrrnefndra laga um verðtryggingu lánsfjár kveði fyrst og fremst um hvaða grundvöll beri að nota við verðtrygginguna, eins og varnaraðili hafi sjálfur bent svo réttilega á í athugasemdum sínum, en ekki hvaða aðferðum beri að beita við útreikning dagvaxta/sérstakra verðbóta. Þá sé auk þess ávallt heimilt að víkja frá ákvæðum umræddra laga til hagsbóta fyrir skuldara sbr. 2. gr. laganna. Í öðru lagi kveði reglur Seðlabanka Íslands eingöngu á um hvenær reikna eigi dagvexti með sérstökum verðbótum. Reglurnar segi þó ekkert til um hvernig þessar sérstöku verðbætur skuli reiknast, ekki frekar en fyrrnefnd lög, og Seðlabanki Íslands birti þær ekki eins og bankavexti og dráttarvexti. Upplýsingar um hinar sérstöku verðbætur séu hinsvegar að finna í opinberri vaxtatöflu varnaraðila, eins og önnur vaxtakjör sem viðskiptavinum bankans stendur til boða. Loks bendir sóknaraðili á að í lánasamningi á milli aðilanna sé hvergi kveðið á um annað en að vaxtatafla bankans gildi í viðskiptum þeirra, þ.m.t. sérstakar verðbætur, og ekki hafi verið samið um annað sérstaklega. Sóknaraðili telur ljóst að varnaraðili sé einfaldlega að reyna að skýla sér á bak við lög og reglur til að komast hjá því að standa við vaxtakjör samkvæmt vaxtatöflu sinni.

Með vísan til ofangreinds telur sóknaraðili sýnt að málsástæður varnaraðila geti með engu móti komið í veg fyrir þá réttlátu og eðlilegu niðurstöðu að bankanum beri að fylgja vaxtatöflu sinni, endurreikna útborgunarfjárhæð umrædds láns og endurgreiða félaginu fjárhæð kr. 601.638 auk dráttarvaxta frá 26. mars 2015 til greiðsludags.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað og byggir þá kröfu á því að framkvæmd við útborgun lánsins hafi verið samræmi við þau lög og reglur sem um verðtryggð lán gilda og þar með lánsamning aðila. Varnaraðili bendir á að í þessu máli sé óumdeilt að hinar útreiknuðu sérstöku verðbætur hafi verið í samræmi við þær breytingar sem höfðu átt sér stað á vísitölu neysliverðs til verðtryggingar. Á umræddu tímabili, þ.e. frá undirritun lánsamningsins til útborgunar lánsins, hafi orðið verðhjöðnun og því hafi verðbætur orðið neikvæðar. Uppsetning bankans á vaxtatöflu hafi ekki gert ráð fyrir því að verðbætur gætu verið birtar neikvæðar, en úr því hafi nú verið bætt.

Ágreiningur aðila snúi að því hvaða áhrif þessi birting bankans á gildandi verðbótum eigi að hafa á útgreiðslu lánsins. Í þessu sambandi bendir varnaraðili á að ef fallist yrði á kröfu sóknaraðila þá væri slík niðurstaða ekki í samræmi við VI. kafla laga nr. 38/2001, reglur nr. 492/2001 eða ákvæði í lánsamningi aðila þessa máls. Í slíkri niðurstöðu fælist jafnframt viðurkenning á því, að bankinn gæti einhliða með birtingu upplýsinga í vaxtatöflu sinni, vikið frá settum lögum og reglum og ákvæðum í lánsamningum við viðskiptavinum hans. Varnaraðili telur síka niðurstöðu ekki tæka og því beri að hafna kröfu sóknaraðila, enda hafi varnaraðili enga aðkomu að ákvörðun um vísitölu neysliverðs til verðtryggingar.

Varnaraðili bendir á að eins og nánar greinir í 2.5. í lánsamningum sé lánsfjárhæðin bundin vísitölu neysliverðs til verðtryggingar. Ákvæðið feli í sér áréttingu á þeim reglum sem um verðtryggingu gildi, sbr. VI. kafla laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu og reglna nr. 492/2001 sem Seðlabanki Íslands hafi sett samkvæmt heimild í framangreindum lögum. Í 14. gr. laganna komi fram að heimilt sé að verðtryggja sparifé og lánsfé ef grundvöllur verðtryggingarinnar sé vísitala neysliverðs sem Hagstofa Íslands reikni og birti mánaðarlega í Lögbirtingarblaði. Af því leiði að óheimilt sé að verðtryggja lánsfé með öðrum hætti, sbr. þó 2. mgr. sömu greinar, og því sé ekki hægt að líta á sem svo, að lánsfjárhæðin fylgi breytingum á auglýstum verðbótum í vaxtatöflu varnaraðila.

Varnaraðili bendir jafnframt á að verðbætur á öllum lánnum sem bundinn séu vísitölu neysliverðs til verðtryggingar og séu í eigu bankans, þ.m.t. láni því sem mál þetta varðar, taki mið af breytingum á þeirri vísitölu sem birt sé af Hagstofu Íslands. Ákvörðun bankans um að birta verðbætur af verðtryggðum útlánnum hafi engin áhrif á framangreindan útreikning, enda fari hann fram í samræmi við sett lög og skýr ákvæði lánsamninga um áhrif breytinga á vísitölunni. Þá sé í áðurnefndri gr. 2.5. í lánsamningnum kveðið á um að lánsfjárhæðinni taki breytingum með hliðsjón af framangreindri vísitölu, en hvergi sé vikið að því að um verðbætur fari samkvæmt birtingu í vaxtatöflu bankans. Breytingar á framangreindri vísitölu séu birtar bæði á heimasíðu Hagstofu Íslands sem og í Lögbirtingarblaði og séu því öllum aðgengilegar. Breytingar á vísitölunni gætu því ekki verið nokkrum vafa undirorpnaðar og gat sóknaraðili með einföldum hætti kynnt sér þær breytingar. Vegna þessa telur varnaraðili ómögulegt að líta á sem svo, að sóknaraðili hafi getað byggt væntingar á verðbótatilgreiningu í vaxtatöflu bankans.

Þá telur varnaraðili útreikning á hinum sérstökum verðbótum teljast bæði til heilbrigðra og eðlilegra viðskiptahátta, enda í samræmi við sett lög og reglur og þá vísitölu sem reiknuð er og birt af Hagstofu Íslands.

Jafnframt hafnar varnaraðili því að hugsanleg afgreiðsla varnaraðila í sambærilegum málum geti haft einhver áhrif á niðurstöðu þessa máls.

Með vísan til alls framangreinds fer varnaraðili fram á að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að því hvort varnaraðili sé við útreikning svonefndra „sérstakra verðbóta“ bundinn við þá tölu (0,00%) sem bankinn auglýsti opinberlega í vaxtatöflu sinni dags. 21. desember 2014 og hvort varnaraðila beri þar með að endurútreikna útborgunarfráhæð láns sóknaraðila í samræmi við þá.

Það athugast að við yfirferð nefndarinnar hefur komið fram að orðalagið í reglum Seðlabanka Íslands um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár nr. 492/2001 er ekki í samræmi við þá framkvæmd sem tíðkast og viðhöfð var í þeim viðskiptum sem hér um ræðir. Orðalagið ber með sér að á fyrsta gjalddaga láns skuli reikna vexti og verðbætur í heilum mánuðum, þ.e. frá ákveðnum viðmiðunardegi á sama degi mánaðar og gjalddagar láns. Við útborgun lánsins skuli reikna og gera upp dagvexti og sérstakar verðbætur af því tímabili sem er á milli raunverulegs útborgunardags og þessa viðmiðunardags. Í raun eru vextir og verðbætur á fyrsta gjalddaga almennt gerð upp frá undirritun lánessamnings eða öðrum þeim degi sem er upphafsdagur vaxta. Við útborgun lánsins eru hins vegar reiknaðir dagvextir og sérstakar verðbætur sem fallið hafa á, frá þeim degi. Það fæst ekki séð að þessi munur á milli reglnanna og framkvæmdarinnar hafi raunveruleg áhrif á niðurstöðu máls þessa.

Í 2.5. gr. lánessamnings þess sem sóknaraðili og varnaraðili gerðu með sér segir meðal annars: „Sé fyrsti gjalddagi lánsins á öðrum degi mánaðar en útgreiðslu lánsins skal við útgreiðslu taka mið af ákvæði 3. mgr. 4. gr. reglna Seðlabanka Íslands um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár nr. 492/2001 um útreikning dagvaxta með sérstökum verðbótum.“ Í 14. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu segir jafnframt að heimilt sé að verðtryggja sparifé og lánsfé sé grundvöllur verðtryggingarinnar vísitala neysluverðs sem Hagstofa Íslands reikni og birti mánaðarlega í Lögbirtingarblaði. Með tilliti til þessa verður að fallast á það með varnaraðila að útreikningur lánsfráhæðar með verðbótum hljóti ávallt að fylgja auglýstum opinberum vísitölum, en geti ekki fylgt breytingum á auglýstum verðbótum í vaxtatöflu varnaraðila. Skal einnig áréttað að í lánessamningnum sjálfum er hvergi að finna ákvæði þess efnis að um verðbætur fari samkvæmt vaxtatöflu bankans heldur er þar eingöngu rætt um að höfuðstóll breytist í hlutfalli við breytingar á vísitölu neysluverðs. Verður því að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, A, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 11. september 2015.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Oddur Ólason